

Tilburg University

De persoonlijke lening gezien van uit het bedrijfsbeleid der algemene banken

Foppe, H.H.M.

Published in:
Maandschrift Economie

Publication date:
1958

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Foppe, H. H. M. (1958). De persoonlijke lening gezien van uit het bedrijfsbeleid der algemene banken. *Maandschrift Economie*, 23(2), 103-108.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

DE PERSOONLIJKE LENING GEZIEN VAN UIT HET BEDRIJFSBELEID DER ALGEMENE BANKEN

De Heer Foppe schrijft ons:

Nu op Amerikaans recept en in navolging van de Engelse grootbanken, ook enkele algemene banken in ons land hebben medegedeeld dat zij een begin zullen maken met deze credietfiguur, is het wellicht van enig nut een beschouwing hieraan te wijden, te meer nu kan worden verwacht dat het voorbeeld van de Twentsche en Amsterdamsche Bank door meerdere instellingen zal worden gevolgd.

De titel van dit opstel geeft reeds aan, dat het algemeen economische en het monetaire aspect van deze credietverlening niet is onderzocht, terwijl ook de behandeling van de ongetwijfeld belangrijke sociologische zijde aan meer bevoegden zal worden overgelaten.

Men zou verwachten, dat de persoonlijke lening, die vooral in de Verenigde Staten zozeer is ingeburgerd dat het financiële verkeer zonder deze figuur nauwelijks is in te denken, voor ons land een novum is. Dit is echter bepaald niet het geval, hoewel de commerciële exploitatie, althans in enige omvang, beperkt is gebleven.

Immers de z.g. volkscredietbanken, zoals zij al sinds vele decennia werkzaam zijn, zijn veelal ambtelijk of semi-ambtelijk en verstrekken leningen tegen kostprijs, uiteraard met inbegrip van de kostprijs van het geld, terwijl niet zelden ook een vergoeding voor de kosten van het toezicht wordt ingecalculeerd. Het behalen van winst ligt derhalve hierbij niet in de bedoeling.

Maar ook op commercieel terrein kent Nederland voorbeelden, waarbij althans één instelling, reeds in 1926 opgericht, van betekenis kan worden geacht, nl. de Commanditaire Vennootschap Nationale Volksbank, gevestigd te Rotterdam. Deze instelling publiceert jaarverslagen, waarin vele statistische gegevens voorkomen, die ons bij het vormen van een oordeel van nut kunnen zijn.

Allereerst kan men vaststellen, dat de Nederlandse algemene banken zich op dit terrein tot heden niet hebben bewogen. Zoals ook bij de huurkoopfinanciering is het zó, dat de impulsen voor een ruime exploitatie uit het buitenland zijn gekomen. Hoewel reeds gedurende enkele decennia een aantal financieringsinstellingen zich op het gebied van de huurkoop bewoog is het pas enkele jaren geleden, dat de grootbanken zich hiervoor hebben geïnteresseerd en dit bedrijf zijn gaan uitoefenen, veelal via dochterondernemingen,

waarbij zij zich in enkele gevallen aandelenpakketten hebben verworven, in andere de exploitatie nieuw hebben opgezet.

Men kan zich afvragen of het rationeel is zich thans op de exploitatie van deze credietvorm te gaan toeleggen.

Bij de beoordeling hiervan kan men op orthodoxe wijze te werk gaan en trachten een antwoord te geven op de vraag of een dergelijke credietverlening waarborgen geeft omtrent de solvabiliteit, de liquiditeit en de rentabiliteit. Ook dient te worden nagegaan, of er voldoende middelen aanwezig zijn om de exploitatie ter hand te nemen.

Allereerst dient de solvabiliteit te worden nagegaan. De vraag is derhalve welke de maatstaven zijn van deskundig beleid bij de beoordeling van de individuele aanvragen. Immers de persoonlijke leningen zijn bestemd voor cliënten en (nog) niet-clieënten. De eerste groep kent men reeds, de tweede, die op ongebruikelijke wijze tot de banken komt, moet men leren kennen. De al dan niet juiste selectie der gevraagde posten is beslissend voor de solvabiliteit. In beginsel is er hier geen verschil met de behandeling der huurkoopposten. De instellingen, die hebben geleerd de selectie der huurkoopaanvragen doeltreffend te doen geschieden, zullen principieel weten hoe men te werk dient te gaan om de verliezen, zoals bij de gemiddelde huurkoopcontracten, binnen zeer nauwe perken te houden. Het wil mij voorkomen, dat de volgende gedragslijn zou kunnen worden gevolgd:

1. Het te voeren eerste gesprek door een ervaren beambte met de aspirant-credietnemer. Hierbij kan al direct een aantal gevallen dat duidelijk geheel onvoldoende aan de door de leiding intern voor te schrijven normen beantwoordt, worden „uitgeschift”. Het zou echter om meer dan een reden goed zijn, deze gevallen rubriekmatig vast te leggen en statistisch te verwerken.

2. Degenen, die aan de gestelde normen globaal beantwoorden, krijgen een formulier-vragenlijst uitgereikt ter invulling, welke invulling hetzij samen met de betrokken beambte, hetzij thuis zou kunnen geschieden. Op de doelmatigheid van deze questionnaire komt n.m.m. zeer veel aan en zij zal ongetwijfeld in de loop der bedrijfsvoering door opgedane ondervinding kunnen worden verfijnd. Noodzakelijke elementen zullen zijn o.m. het karakter en de duur van de werkkring (immers ondernemers zullen wel uitgesloten zijn) het inkomen daaruit of uit nevenbronnen, de leeftijd, de burgerlijke staat, samenstelling van het gezin, eventueel aanwezige vermogens-

bestanddelen, bestaande schulden, een en ander eventueel te staven door persoonlijke en/of zakelijke informaties, voorts de oorzaak van de credietbehoefte, eveneens, indien gewenst te staven door bewijsmiddelen, ten slotte een gezondheidsverklaring, hetzij van de aspirant-credietnemer zelf of van diens huisarts. De lijst dient te worden afgesloten met een verklaring, dat de verstrekte gegevens juist zijn, resp. naar beste weten zijn verstrekt en dat bij toewijzing van dit crediet nieuwe schuldverplichtingen van gelijke aard slechts zullen worden aangegaan na mededeling aan, misschien zelfs na goedkeuring van de credietgevende bank.

3. Zeer nuttig zou mij voorts lijken een persoonlijk bezoek bij de aanvrager af te leggen door een goed geïnstrueerd beambte van de buitendienst, met behoorlijke mensenkennis en die van de omstandigheden, waaronder aanvrager en diens gezin leven, door persoonlijke aanschouwing kennis neemt. Persoonlijke bezoeken met acquisitie oogmerken zoals deze in de huurkoopsector voorkomen, komen mij volkomen ongewenst voor, hoewel wellicht ook onze gedachten hier na een ruime aanlooperperiode zullen evalueren.

4. Op grond van de ingevulde vragenlijst, resp. de ingewonnen informaties zal een verantwoordelijk functionaris op niveau van de leiding van het kantoor der bank, of een credietcomité de aanvragen accepteren of afwijzen. Vooral in de aanlooperperiode is grote voorzichtigheid geboden.

Indien aan bovenstaande gedachtengang is voldaan, zal er weinig twijfel behoeven te bestaan aan de solvabiliteit van de aspirant-debiteur zolang de situatie van full employment of nagenoeg full employment in Nederland voortduurt, resp. de wachtgeld- en werkloosheidsuitkeringen van kracht blijven. Een bezwaar voor de credietverlening mag heten dat de W&Wuitkeringen in de hogere salarisklassen, althans nu nog, niet bestaan. De hierboven vermelde op commerciële basis werkende instelling vermeldt in haar jaarverslag over 1957, dat het credietrisico per saldo 0,16% heeft bedragen namelijk „geleden risico” (voorlopig) in procenten van de omzet 0,40% minus „na-incasso” op afschrijvingen in vorige jaren 0,24%. Uiteraard een fraai resultaat bij een omzet in 1957 van c.a. f 4.300.000,— (in 1956: 0,51% ./ 0,28% = 0,23% en ca. f 3.900.000,—).

Hierbij moet men bedenken, dat het *gemiddelde* bij aanvang ver-

leende crediet bij deze instelling veel lager ligt, dan de handelsbanken zich voorstellen, nl. in 1956 ca. f 420,—, in 1957 circa f 480,—. De Twentsche Bank noemt grenzen van f 500,— tot f 4.000,—, de Amsterdamsche Bank heeft het gelijke minimum, doch noemt geen maximum. De C.V. Nationale Volksbank accepteerde in 1957 65% van het aantal der oorspronkelijke aanvragen, in 1956 55%. De bank vond haar cliëntèle in 1957 voor ca. 55% in de overheidssector, voor 45% in de particuliere. Op deze wijze wordt de solvabiliteitsgraad wel zeer sterk geaccentueerd.

Wat de liquiditeitsgraad betreft kan men zeggen, dat de *gemiddelde* credietperiode bij contracten van 6 tot 24 maanden is te stellen op een kwartaal tot één jaar. Zonder hierop in details in te gaan meen ik, dat deze termijn zeker niet excessief is te noemen, indien men ze vergelijkt met de *reële* looptijd van handelscrediet-faciliteiten. Er is reeds meer dan eens op gewezen, dat de „economische” looptijd iets anders is dan de directe *opeisbaarheid* in juridische zin, op welk standpunt handelsbanken zich plegen te stellen bij de overgrote meerderheid harer credietarrangementen.

Het is overigens niet eenvoudig bij handelscredieten in rekening-courant de credietperiode *per transactie* vast te stellen, hetgeen voor een goede vergelijking met de persoonlijke credieten toch wenselijk zou zijn. Deze mogelijkheid zou bijvoorbeeld wel bestaan bij voorschotten op documentaire incasso-wissels of op gecedeerde boekvorderingen, waarbij de periode tussen de betaling van het voorschot en de ontvangst der vordering kan worden bepaald.

Bij deze voorbeelden ligt deze, hoewel met grote diversiteit, toch bij de grote meerderheid beneden de drie maanden. Daartegenover zal bij een cumulerend rekening-courantcrediet, met anticipatief karakter, dat ten slotte uitmondt in een emissie, de credietperiode dikwijls vrij lang kunnen zijn en de gemiddelde credietperiode bij de persoonlijke leningen kunnen evenaren, misschien zelfs overtreffen. De bewering dat het liquiditeitskarakter van de persoonlijke lening bij het reëel bepaalde van een groot deel der handelscredieten niet te zeer ongunstig afsteekt, komt mij echter niet te stoutmoedig voor.

Wat de bruto-rentabiliteit betreft, deze is, volgens mededeling van één der algemene banken op ca. 10% per jaar te stellen, dit is dus ongeveer het dubbele van het nominale tarief van 5% per annum. Door directe inhouding van de rente over de gehele lening en de periodieke terugbetaling is de *gemiddelde* looptijd immers gelijk

aan ongeveer de helft van de totale looptijd.

Neemt men 5 à 6% aan als een op dit ogenblik normale rekening-courant-rente voor handelscredieten, dan moet uit het surplus van 5 à 4% worden betaald:

1. de z.g. eerste kosten;
2. de surpluskosten der rekeningvoering boven die van het normale rekening-courant crediet;
3. de eventuele premie voor de verzekering voor het niet behoeven terug te betalen van het uitstaande restant in geval van overlijden.

Ten aanzien van deze punten kan het volgende worden opgemerkt:

a) de eerste kosten bij goede organisatie van deze soort leningen kunnen beperkt blijven, hoewel de kosten per contract uiteraard een fixe karakter dragen en dus op kleine posten relatief zwaarder drukken. Het provisie element zoals dit bij huurkoopfinanciering wel voorkomt, zal bij de persoonlijke leningen uiteraard wegvallen.

De aanloopkosten voor de organisatie, met name die van de publiciteit kunnen in economische zin uiteraard over een langere periode worden afgeschreven.

b) de surpluskosten der rekeningvoering zullen bij periodieke betalingen, voornamelijk zijn terug te brengen tot die van het incasso der termijnen, terwijl de credieten die uiteindelijk door de handelsbanken zullen worden geaccepteerd met name in aanmerking zullen komen voor passief incasso, d.i. voor betaling door de betrokkenen op de girorekeningen der instellingen of aan de loketten harer kantoren. Wel zal de organisatie bij uitblijven van de betalingen op de overeengekomen data onmiddellijk dienen in te grijpen door om te schakelen op actief incasso, resp. op aanmaning, waarbij uiteraard z.g. „vertragsrente” in rekening kan worden gebracht.

c) ten aanzien van punt 3 kan ik geen mening uitspreken betreffende de kosten. Ook is het mij onbekend of de grote instellingen de verschuldigde premies „in eigen beheer” zullen nemen of die aan een verzekeringsinstelling „doorgeven”.

Dat de rentabiliteit bij goede organisatie gunstig zal kunnen zijn bewijzen wederom de uitkomsten van de meergenoemde voorschotbank, die in haar jaarverslagen 1956 en 1957 opgeeft, dat het rendement bedroeg:

in 1956 bruto 17,63% lasten 6,96% risico 0,36% netto 10,31%
in 1957 bruto 18,52% lasten 6,45% risico 0,25% netto 11,82%

De bruto rentabiliteit der banken zal enerzijds veel lager liggen, daar de bedoelde instelling werkt met het wettelijk tarief onder de geldschieterswet, anderzijds kan men waarschijnlijk voordeliger werken, doordat de gemiddelde uitstaande bedragen per credietnemer hoger zullen zijn, hetgeen de kosten gunstig moet beïnvloeden.

Zeer waarschijnlijk beschikken de bedoelde instellingen over calculatiegegevens van instellingen uit de Verenigde Staten, aan wier voorbeeld men zich kennelijk spiegelt.

Ten slotte: uit welke bronnen zullen deze crediet-investaties dienen te komen? Hoewel tegen toerekeningssystemen in de financieringstheorie veelal bezwaren worden gemaakt, zal hieraan in dit geval, ware het slechts uit het oogpunt van normen van credietbewaking door de Centrale Bank niet zijn te ontkomen. Ik meen om deze reden, dat deze geacht zullen worden te komen uit de termijndeposito's of uit aanverwante financieringsbronnen, zoals deze in de laatste jaren zijn ontstaan.